

ÚTMUTATÓ

a földrajzi nevek megállapításához és megváltoztatásához

A magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról szóló 303/2007. (XI. 14.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. r.) alapján a vidékfejlesztési miniszter mellett Földrajzinév-bizottság (továbbiakban: Bizottság) működik.

A Bizottság a hivatalos földrajzi nevek elnevezésével, megváltoztatásával kapcsolatos gyakorlatot elemezve szükségesnek tartotta, hogy a Belügyminisztérium Önkormányzati Feladatok Főosztályával együttműködve az önkormányzatok számára módszertani útmutató anyagot készítsen.

Ebben fel kívánja hívni a figyelmet a névmegállapítás fontosabb jogszabályi hátterére, a bizottság döntési, véleményezési gyakorlata során érvényesített követelményekre, továbbá azokra a módszertani kérdésekre, melyek együttes érvényesítésével az önkormányzatok hivatalos földrajzi nevek megállapításával kapcsolatos döntései még szakszerűbbekké, időállóbbakká válhatnak. A döntéshozatal előkészítésének segítségét szolgálják azok a gyakorlati útmutatások, melyek megtartásával az önkormányzatok testületi előterjesztéseinek és a Földrajzinév-bizottsághoz intézett megkereséseinek szakszerűsége növelhető, a lakossági érdekek képviselése erősíthető, az önkormányzatok javaslattevő, véleménykérő tevékenységének színvonala emelhető.

I.

Döntéstípusok

A hivatalos földrajzi nevekre vonatkozó hatásköri kérdéseket a Korm. r. és más jogszabályok rendezik.

Néhány fontos alaptörvényi és jogszabályi rendelkezésre is felhívjuk az önkormányzatok figyelmét.

Hazánk nevét az Országgyűlés 2011. április 18-i ülésén az Országgyűlés által elfogadott - 2012. január 1-ével hatályba lépett - Magyarország Alaptörvénye állapítja meg. Az Alaptörvény Alapvetésének A) cikke kimondja: „Hazánk neve Magyarország.” Az Alaptörvény állapítja meg az ország fővárosát is. Az Alaptörvény Alapvetése F) cikkének rendelkezése szerint: „Magyarország fővárosa Budapest.”

A főváros közigazgatási területének beosztását a Budapest főváros közigazgatási területéről és kerületi beosztásáról szóló 1994. évi XLIII. törvény határozza meg. Ennek 2. § (1) bekezdése sorolja fel a főváros területének kerületi tagozódását, míg az 1. számú melléklete tartalmazza a kerületek határait.

A törvény a 2. § (2) bekezdésében felhatalmazza a kerületek képviselő-testületeit, hogy a szervezeti és működési szabályzataikban határozzák meg a kerületeik elnevezését.

A megyék és a megyéhez tartozó települések nevének használatával kapcsolatosan felhívjuk a figyelmet arra, hogy a megyék nevét, székhelyét a 67/1990.(VIII. 14.) OGY határozat, a hozzájuk tartozó településeket a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb helységnévtára és helységnévkönyve tartalmazza (elérhető online is a KSH honlapján www.ksh.hu).

A földrajzinév-bizottság döntései a Korm. r. 4. § alapján az alábbiak szerint csoportosíthatók:

1. Névmegállapítás

A Bizottság az alábbi névtípusba tartozó hivatalos földrajzi neveket állapítja meg:

- országos jelentőségű domborzat- és tájnév
- területnév
- természetvédelmi név
- víznév
- országos jelentőségű közlekedési és hírközlési név

E névtípusokhoz tartozó hivatalos földrajzi nevek megállapítására, a meglévő hivatalos földrajzi nevek megváltoztatására javaslatot tehet a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés a-e) pontjaiban megjelöltek szerinti miniszter, illetve a b) pontjában írt területnév esetén az érintett települési önkormányzat is, míg az e) pont esetében továbbá a regionális jelentőségű létesítményt üzemeltető gazdasági szervezet.

Fontos, hogy ezek a javaslatok az érintett településeken, térségekben élők, az ott működő gazdasági, civil szervezetek számára is elfogadhatók legyenek. Nem kizárt ezért, hogy a javaslattételre kizárólagos miniszteri hatáskört előíró esetekben is az új földrajzi név megállapítását, vagy a meglévő név módosítását alapos indokkal az érintett önkormányzat kezdeményezze a miniszternél.

Regionális jelentőségű közlekedési név (például vasúti megálló nevének) megállapításának vagy megváltoztatásának szándékával az önkormányzat az üzemeltető gazdasági szervezethez (pl.: vasúti létesítmény esetében a MÁV-hoz) fordulhat.

Egyre szélesedő gyakorlat, hogy országos jelentőségű közlekedési beruházások, regionális jelentőségű létesítmények elnevezése tárgyában az önkormányzatok kezdeményezésére vagy közreműködésével a lakosság széles körben (falugyűlésen, lakossági fórumokon szavazással, aláírásgyűjtéssel, vagy informatikai úton szervezett közvélemény kutatással, stb.) véleményt nyilvánít. A javaslattétel hatásköre azonban ilyen esetben is a minisztert, az üzemeltető gazdasági szervezetet illeti meg. A vélemény-nyilvánítás nem ügydöntő jellegű.

A név megállapítás, módosítás iránti esetleges helyi javaslat (kivéve a Korm. r. 2. § (3) bek. b./ pont esetében figyelemmel a 4. § (4) bek. b.) pontjának második fordulatában írt

közvetlen önkormányzati javaslattevési jogra) minden esetben közvetlenül a javaslattevésre hatáskörrel rendelkező miniszterhez, az üzemeltető gazdasági szervezethez terjesztendő fel. A Bizottság érdemben nem foglalkozik a kezdeményezéssel, ha azt a javaslattevésre jogosult helyett közvetlenül hozzá küldték meg, továbbá amennyiben a miniszter, gazdasági szervezet a hozzá megküldött kezdeményezést nem támogatja, érdemi javaslatot nem tesz.

2. Szakmai vélemény adása

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) területszervezési eljárással kapcsolatos hatályos V. fejezetének 58. §-ában a következők szerint rendelkezik: „Község, város nevét úgy kell megállapítani, hogy ne lehessen összetéveszteni az országban lévő más helység nevével. A községegyesítés megszüntetését követően a község általában az egyesítés előtti nevét használja. Új községnevről a lakossági állásfoglalás előtt kérni kell a földrajzi nevekben illetékes szerv szakmai véleményét.”

Jelezni kívánjuk, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 2013. január 1-én hatályba lépő Területszervezés c. V. fejezete a községek, városok névhasználatával kapcsolatosan – megtartva a korábbi szabályokat – az alábbiak szerint szabályozza a névmegállapítást:

„97. § (1) A község, a város nevét úgy kell megállapítani, hogy ne lehessen összetéveszteni az országban lévő más helység nevével.

100. § (3) A települések egyesítésével megszünt község a nevét településrész-névként megtartja.”

Az idézett szakasz tehát azt az esetkört szabályozza, amikor **kötelező kérni a Bizottság szakmai véleményét**. Ezek: új község alakítása, községegyesítés megszüntetése, települések egyesítése, község és város nevének megváltoztatása, a fővárosi kerületek olyan területszervezési változása, melyek önálló közigazgatási egység létrehozását eredményezik.

Az Országgyűlés vagy a köztársasági elnök hatáskörébe tartozó, az előzőekkel kapcsolatos döntések előkészítése során gondoskodni kell arról, hogy az önkormányzat a Bizottság szakmai véleményét kellő indokolással, a névre vonatkozó konkrét javaslat megjelölésével a lakossági állásfoglalást megelőzően oly időben kérje, hogy a megkeresésre a Bizottság alapos szakmai véleményt adhasson és az a népszavazást megelőzően a választópolgárokkal megismertethető legyen.

Amennyiben a területszervezési intézkedés előkészítése a választópolgárok által létrehozott önkéntes előkészítő bizottság hatáskörébe tartozik (pl.: új község alakítása, községegyesítés megszüntetése) a jegyző nyújtson segítséget ahhoz, hogy a település nevére vonatkozó javaslatról az előkészítő bizottság ugyancsak még a helyi népszavazást megelőzően kérje a Bizottság szakmai véleményét, és ezt a kezdeményező a helyi lakossággal megismertethesse.

A Bizottság véleményezési jogkörének másik esetkörét a Korm. rendelet 4. § (2) bekezdése szabályozza. Eszerint a földrajzi nevek megállapítására, megváltoztatására **a döntési hatáskörrel rendelkező igénye alapján ad szakmai véleményt a Bizottság.** A Korm. rendelet 2. § (3) bekezdés i)-j) és k) pontjaiban felsorolt (településrésznév, közterületnév, helyi jelentőségű közlekedési név) esetekben a helyi önkormányzatok hatáskörébe tartozó kérdések esetében is fontos, hogy a helyi testületi döntés minden tekintetben, így nyelvhelyességi és földrajzi vonatkozásaiban is kellően előkészített legyen. Ehhez a Bizottság segítséget nyújt, véleményt ad a települési önkormányzat megkeresésére.

A Bizottság szakmai véleményező tevékenysége azonban csak akkor lehet hatékony, ha a véleményadásra a helyi döntéshozatalt megelőzően kerül sor, és a véleményt a döntéshozatalban résztvevő képviselők előzetesen megismerhetik. Ennek megvalósulásához az szükséges, hogy a helyi önkormányzat a földrajzi névre vonatkozó, kellően indokolt javaslatát a képviselőtestület ülését megelőzően oly időben (a képviselőtestületi ülés előtt legalább 60 nappal) küldje meg a Bizottságnak, hogy az a szakmai álláspontját kialakíthassa, és azt a képviselők, a testület bizottságai még a döntéshozatalt megelőzően megismerhessék. Ezzel elkerülhetők azok az anomáliák, amelyek a Bizottság véleményének a döntéshozatalt követő megismeréséből (vagy annak elmaradásából) adódnak. Átnevezés esetén a Bizottsághoz írt megkeresésben azt is megfelelően indokolni szükséges, hogy miért célszerű törölni a régi nevet, és mi indokolja az új elnevezést.

A Bizottság rendes üléseit – az igazgatási szünet figyelembevételével – negyedévenként (március, június, szeptember és december hónapokban) tartja. Javasoljuk ehhez igazodva megküldeni a véleményezés iránti kezdeményezést.

Az előbbiekkal összefüggésben külön felhívjuk a figyelmet a földrajzi nevekkal kapcsolatos felelős döntéshozatali tevékenységre. Új földrajzi név megállapítására, vagy a korábbi nevek módosítására csak tervszerűen, kellő szakmai, társadalmi, politikai egyeztetést követően kerüljön sor. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy egy-egy döntés gyakran a polgárok jelentős körét érinti, ügyintézési és anyagi terheket okozva számukra. Ezek csökkentését az önkormányzatok intézkedéseikkel segítsék elő.

A település nagysága, a közterületi elnevezések számossága, a földrajzi nevekkal kapcsolatos testületi döntések gyakorisága eddig is indokoltta tette, hogy a helyi önkormányzatok rendeletben szabályozzák a földrajzi nevek megállapításának, módosításának rendjével kapcsolatos – a Korm. rendeletben nem szabályozott – helyi kérdéseket (pl.: az elnevezés előkészítésének módja, lakossági véleményezés kötelezettsége, társadalmi és más szervek bekapcsolódása az eljárásba, mely bizottságoknak kell előzetesen véleményezni a javaslatot, stb.,).

Az Mőtv. ugyancsak 2013. január 1-én hatályba lépő alábbi rendelkezései ennek feladat- és hatásköri kérdéseit a következők szerint szabályozzák:

„13. § (1)(a helyi önkormányzatok feladata különösen:)

3. a közterületek elnevezése,

42. § 8. pont: (A képviselő-testület hatásköréből nem ruházható át:) közterület elnevezése,

51. § (5) Közterület elnevezésének rendjét a települési, fővárosban a fővárosi önkormányzat rendeletben állapítja meg.

143. § (3) Felhatalmazást kap a települési, a fővárosban a fővárosi önkormányzat, hogy rendeletben állapítsa meg a közterületek elnevezésének, valamint az elnevezésük megváltoztatására irányuló kezdeményezés és a házszám-megállapítás szabályait.”

Indokolt, hogy az e tárgyú rendeletek megalkotását az önkormányzatok körültekintően készítsék elő. Vonják be ebbe a munkába a megfelelő felkészültséggel rendelkező szakmai szakértőket, politikai, nemzetiségi és civil szervezeteket, az egyházak képviselőit. A magasabb szintű jogszabályok rendelkezéseire és a helyi sajátosságokra figyelemmel kezdjék meg a rendeletek előkészítését.

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy az állampolgárok közvetlenül keresik meg a Bizottságot földrajzi név megállapítására, módosítására vonatkozó saját javaslataik (pl.: tanyák saját nevükről, vagy a már elnevezett közterület hozzátartozójukról történő elnevezése stb.) szakmai véleményezése végett. Indokolt, hogy az ilyen jellegű kezdeményezésekre lehetőleg a döntési hatáskörrel rendelkező önkormányzatok tudtával, álláspontjuknak a választópolgárral történt egyeztetése és a véleménykérés indokai közötti szerepeltetésével kerüljön sor. Az ilyen spontán kezdeményezéseknek a helyi önkormányzati döntéshozatali eljárásba történő bekapcsolása érdekében szélesíteni szükséges az esetleges névmegállapítással, módosítással összefüggő helyi társadalmi igényeket feltáró, egyeztető önkormányzati tevékenységet.

3. Állásfoglalás

A Korm. rendelet a Bizottságot az előbbieken túl felhatalmazza a földrajzi nevekkal kapcsolatos mindazon kérdésekben való állásfoglalás kialakítására, amelyek ugyan nem kötődnek a különböző jogszabályokban feljogosított szervek területszervezési, földrajzi név megállapítási hatásköréhez, ugyanakkor szorosan kapcsolódnak a földrajzi nevek gyakorlati alkalmazásához. A Korm. rendelet 4. § (3) bekezdése szerint a Bizottság e körbe tartozó tevékenységi területei különösen: állásfoglalás

- a nemzetiségi nyelvű hivatalos földrajzi nevek helyességéről szükség szerint véleményt kérve a települési, illetve az országos nemzetiségi önkormányzattól;
- külföldi földrajzi nevek magyar megfelelője hazai használatáról (pl.: országnevek, város vagy más földrajzi alakzat magyar megfelelőjéről);
- a hivatalos földrajzi nevek megállapításának és használatának jogszabályban nem szabályozott kérdéseiről.

Önkormányzatok, magánszemélyek vagy szervezetek szükség esetén megkereshetik a Bizottságot a földrajzi nevek megfelelőségével, az adott konkrét névhasználat hivatalos földrajzi névvel történő egybevetése és ezzel kapcsolatos állásfoglalás végett.

A Korm. rendeletben az említettek szerint külön is szabályozott, bizottsági állásfoglalásra hatáskört biztosító területek közül külön is felhívjuk a figyelmet az alábbiakra:

A nemzetiségi nyelvű hivatalos földrajzi nevek helyességének megállapításakor helyi szinten is fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a helyi nemzetiségi szervezetek minden esetben véleményt mondhassanak. Másfelől a névmegállapítás során az érintett nemzetiség által egyöntetűen elfogadott név használata nyerjen támogatást. A névhasználat megállapításának eljárásába minden esetben vonják be a nemzetiségi önkormányzatokat. Mindezek során megtartandók a különböző nemzetközi szerződésekben előírt követelmények. Így különösen:

- A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája (kihirdetve a 35/1995.(IV.7.)OGY. számú határozattal), mely szerint biztosítani kell: „a helyneveknél a regionális vagy kisebbségi nyelveken hagyományos és helyes formák használatát vagy elfogadását, ha szükséges a hivatalos nyelv(ek) szerinti elnevezésekkel együtt használva.” (9. cikk,)
- Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről (kihirdette: 1999. évi XXXIV. törvény): „Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy ... a hagyományos helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelzésekre.” (11. cikk.)

A nemzetiségek jogait szabályozza a nemzetiségek jogairól szóló – 2012. január 1-én hatályba lépett – 2011. évi CLXXIX törvény (Ntv.). Ez ugyancsak fontos rendelkezéseket tartalmaz a földrajzi nevek megállapításával, használatával kapcsolatosan.

„18. § A nemzetiségeknek a közösségi névhasználathoz fűződő jogaik gyakorlása során joguk van a történelmileg kialakult helységnevek, utcanevek és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelölések használatához.

81. § (1) Az e törvény által meghatározott nemzetiségi jogok, különösen a kollektív nyelvhasználat, oktatás, nevelés, hagyományápolás és kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás kérdéskörében a nemzetiségi lakosságot e minőségében érintő helyi önkormányzati határozatot a képviselő-testület csak az e lakosságot képviselő települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában a területi nemzetiségi önkormányzat egyetértésével alkothatja meg.”

A 2014. évi általános nemzetiségi önkormányzati választás alkalmával hatályba lépő rendelkezések:

„6. § (1) Azokon a településeken, ahol valamely nemzetiségnek a népszámlálás során regisztrált aránya eléri a tíz százalékot, a helyi önkormányzat az illetékességi területén működő érintett települési nemzetiségi önkormányzat kérésére köteles biztosítani, hogy

d) a helység- és utcaneveket megjelölő táblák feliratai a magyar nyelvű szövegezés és írásmód mellett a hagyományos nemzetiségi elnevezés a nemzetiség anyanyelvén, ennek hiányában a magyar nyelvű elnevezéssel azonos tartalmú és formájú elnevezés a nemzetiség anyanyelvén is olvashatóak legyenek.

(5) Ha a településen nemzetiséghez tartozó személyek élnek – az érintett nemzetiség települési nemzetiségi önkormányzata, ennek hiányában települési székhelyű nemzetiségi szervezete, intézménye, vagy az adott nemzetiséghez tartozók

kezdeményezésére – a képviselő-testület biztosíthatja az (1)-(4) bekezdés szerinti nyelvhasználati jogokat.”

A kisebbségi névmegállapítással, térképi feltüntetéssel kapcsolatosan a Bizottság felhívja a figyelmet a Bizottság e tárgyú 2011. évi állásfoglalásának alkalmazására

Az önkormányzatok széles körű nemzetközi kapcsolatokat építettek ki eddigi működésük során. Ennek részeként a szomszédos országok magyarok által lakott számos településével hoztak létre testvér-települési együttműködést. Jelezni kívánjuk, hogy a Bizottságnak számos ajánlása van a szomszédos országok magyarok által lakott településeinek magyar nevével kapcsolatban, melyek elérhetők a Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján.

A Bizottság javasolja, hogy az együttműködés dokumentumai közül a magyar nyelvű dokumentumokban, ha a határon túli településnek van közismert magyar neve, első helyen a magyar név, mögötte zárójelben a helyi hivatalos név álljon (Földrajzinév-bizottság 77/702.(2011. IX. 13.) FNB. Áf. ajánlása).

II.

A névmegállapítás, névváltoztatás és véleményezés fontosabb követelményei

A Korm. r. 5. §-a átfogóan szabályozza a névmegállapítás, névváltoztatás és véleményezés követelményeit, illetve kötelezően alkalmazandó szabályait. Fontosnak tartjuk, hogy a Bizottság működése során felmerült konkrét esetek alapján a kormányrendeletben írtakon túli néhány további követelményre is felhívjuk az önkormányzatok figyelmét.

1. A földrajzi nevek nyelvünk és történelmünk számos – esetenként sok száz éves – emlékét őrizték meg. A történetileg kialakult, a helyi lakosság által is széles körben ismert és elfogadott neveket nem túlzás kulturális örökségnek tekinteni, amelyeknek megváltoztatása csak különösen indokolt esetben javasolható. Éppen ezért ezek megállapítása, illetve megváltoztatása során különös gonddal kell eljárni, amelyre nemzetközi ajánlások is felhívják a figyelmet.

Az FNB olyan elnevezéseket támogat, amelyek jól illeszkednek a magyar földrajzi nevek rendszerébe, az adott névtípushoz kötődő, történetileg kialakult gyakorlat szerint.

2. A földrajzi nevek akkor tudják leginkább ellátni szerepüket, ha rövidek, névszerűek és könnyen megjegyezhetők. A hosszú és bonyolult szerkesztésű nevek a köznyelvben gyakorta egyszerűsödnek. Célszerű az ilyen esetekből származó problémákat megelőzni (pl. *Hosszúrévi Mátyás király Sajó-híd* helyett *Mátyás király híd*, *Árpádházi Szent Erzsébet park* helyett *Szent Erzsébet park*,).

3. Lehetőleg magyar lexikális elemekből épüljön a név, de mindenképp kerülendők azok a nevek, amelyekben az íráskép és a kiejtés messze van egymástól, és bizonytalan a toldalékolásuk (pl. *Green Business Park*). Tekintettel kell lenni azokra, akiknek nap, mint nap le kell írni a nevet.

4. Új nevek adásakor indokolt olyan, a szakmai megfontolások alapján kellően átgondolt névválasztás, mely a lakosság által hosszú távon is elfogadható, és ezért az elnevezés nem alapoz meg rövid időn belüli újabb névváltoztatási igényt. Különösen személyekről megemlékező névválasztáskor fontos, hogy az elnevező megbizonyosodjon a nevet viselő személy általános tiszteletéről. Egyre gyakrabban tapasztalható, hogy csak szűk körben ismert, illetve életútjukat tekintve példaértékkel nem bíró külföldi személyek nevét hivatalos földrajzi névként szándékoznak megörökíteni. A Bizottság az ilyen elnevezéseket nem támogatja.

5. Helységnevek: új község alakításakor a más helységnevekkel való homonímia (teljes azonosság) és paronímia (megtévesztő hasonlóság) kerülését nemcsak Magyarország szinkron névanyagára, hanem a történeti Magyarország magyar helységnév-állományára is szükséges érvényre juttatni. Az FNB nem támogatja pl.: *Brassó, Kismarton, Lőcse* név felvételét.

Községegyesítés esetén többször előfordult az egyesítendő települések nevének kötőjellel való kapcsolására irányuló kérelem. Ezeket a Bizottság a magyar helységnév-rendszer évszázados hagyományára való tekintettel ugyancsak nem támogathatja.

6. Településrészek elnevezésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy az anyaközség neve nem része a településrész-névnek (pl. Pilisszentlélek és nem Esztergom-Pilisszentlélek, Pród és nem Hajdúböszörmény-Pród). Nincs azonban akadálya annak, hogy egyes névhasználati színtereken (pl. állomások és megállóknak nevében, postai címzésben, stb.) a kötőjelesen kapcsolt formát is használni lehessen.

7. A domborzati és tájneveknek történelmileg kialakult névrendszere van. Az e körbe tartozó nevek megváltoztatására csak különösen indokolt esetben lát lehetőséget a Bizottság. Elsődlegesen a korábbi – feledésbe merült, de levéltári vagy egyéb okiratokkal bizonyítható – neveknek a jelenlegi földrajzi neveket nem sértő módon való "felélesztését", vagy a terület- és településfejlesztés során bekövetkezett változások eredményeként alapos okkal indokolható új elnevezéseket tartjuk elfogadhatónak.

8. A több települést érintő földfelszíni részletek (vízfolyás, terület, domborzati forma) elnevezésénél elsődlegesen a történelmileg kialakult elnevezés az irányadó. A névváltozásra vonatkozó kezdeményezés esetében ennek figyelembevétele mellett érvényesítendő szempont, hogy az ezek által érintett valamennyi település önkormányzatai által elfogadott név kerüljön javaslatként megjelölésére.

9. Közterületnevek

a) A Bizottság különösen hasznos névadási tendenciának tartja a helyi kulturális, természeti vagy történeti értékekre, sajátosságokra (pl.: szőlőfajtára, kézművességre, hagyományra – *Kiscelli köz, Kakasdombi körút, Bakator utca, Hárslevelű utca, Sonkázó utca, Hegybíró utca* – stb.) utaló elnevezést, ami elősegíti ezeknek az értékeknek a

szélesebb körű megismertetését. Személyek esetében is különösen támogatja a Bizottság a helyben jól ismert, a településhez születése vagy munkássága folytán erősen kötődő, a helyi társadalom körében is elismert emberekről való névadást (pl.: *Melis György utca* Szarvason), különös tekintettel a nemzeti kisebbségek személyeire (pl.: *Popovits Juszti utca* Gyulán).

b) Az önkényuralmi rendszerekhez köthető személyekről, fogalmakról való elnevezést kerülni kell, a meglévő ilyen neveket célszerű megváltoztatni.

c) Új névről való döntés előtt célszerű átgondolni, hogy leginkább kik, és mely névhasználati színtereken fogják az új nevet használni. Sűrűn beépített, sok postai címmel bíró, vagy forgalmas közintézményeknek otthont adó közterületek neve esetében kifejezetten hátrányos és ezért mellőzendő a hosszú, sok elemből felépülő, bonyolult szerkesztésű vagy idegen írásmódú név. Idegen nevek esetében csak a vezetéknév használata indokolt.

d) Intézmény-, cég- vagy márkanev közterületi névként való használatát a Bizottság kifejezetten kerülendőnek tartja, figyelemmel az ilyen nevek változásainak viszonylagos gyakoriságára, valamint a névadó megítélésében esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásokra.

e) Közterületnevekben kerülendő a nemesi előnév, rang, titulus, foglalkozás, egyéb identifikálók (pl. dr., gróf, bíboros, kormányzó, jegyző, id., ifj. stb.) feltüntetése. Ajánlatos a nevet viselő személy rövid életútjának ismertető táblán való bemutatása az utca elején.

f) Városrészek, utcanevek elnevezése során a Bizottság nem javasolja a lakópark névelem alkalmazását. Helyette az adott területhez kötődő hagyományos elnevezés átvételét, vagy az utcák elnevezésének követelményei szerinti nevek alkalmazását tartja indokoltnak.

g) Nem támogatja a Bizottság a csak betűvel (pl.: *T utca*) történő közterület megnevezéseket.

h) Felhívjuk az önkormányzatok figyelmét, hogy a közterületnevek jegyzékeiben célszerű két helyen is feltüntetni azokat a neveket, amelyekben az előtag nem magyaros sorrendű teljes személynevet tartalmaz.

Pl.: r-nél: Raoul Wallenberg utca

w-nél: Wallenberg utca -> lásd Raoul Wallenberg utca.

10. Közlekedési létesítmények (pl.: MÁV-megállók) elnevezése során biztosítani kell a név egyediségét, a közlekedési eszközt használó helyi és távolabbi lakosok számára a megfelelő információ biztosítását.

IV.

Helyesírási kérdések

A földrajzi nevek megállapítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a helyesírási követelményekre is. Ezek szabályainak megismeréséhez a Bizottság az alábbi kiadványok tanulmányozását javasolja:

- A magyar helyesírás szabályai, 11. kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1985. 173-185. pontok <http://mek.oszk.hu/01500/01547/01547.pdf>;
- Fábíán Pál – Földi Ervin – Hönyi Ede: A földrajzi nevek helyesírása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1998)

Egyes névtípusok helyesírása számos gyakorlati, a szabályzatokból nehezen kiolvasható problémát jelent, ezek megoldásában a Bizottság készséggel nyújt eligazítást.

Nyelvhelyességi, helyesírási kérdésekben szakmai tanácsot ad továbbá a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének Közönségszolgálat. Elérhető: a 322-8038-as telefonszámon (kedden és csütörtökön 10 és 14 óra között) és a tanacs@nytud.hu e-mail címen.

Az alábbiakban az önkormányzatok hatáskörébe tartozó névtípusok gyakoribb helyesírási problémái közül néhányra külön is felhívjuk a figyelmet:

1. A településneveket (községek, városok, bel- és külterületi településrészek) általános szabályként az összetételek számától függetlenül (pl. *Jászfelsőszentgyörgy*, *Albertkázmérfuszt*, *Akadémiakert*, *Andrássynegyed*, *Csapóker*, *Gellérthege*, *Pálköve*, *Szemeretelepe*, *Szentimreváros*, *Ongaújfalu*, *Pusztaszerimajor*, *Berkestanya*, *Vöömálm*) egybeírjuk. Ez alól a szabály alól csak néhány településrészi kivétel van: pl.: lakótelepek, teljes személynevek, számozott nevek és külterületi utakról való elnevezés (*Petőfi-lakótelepe*, *Baross Gábor-telepe*, *X. akna*, *Táncsics utca*) esetében.

2. A közterületnévi előtagokban egybeírjuk az egyébként kötőjelesen kapcsolódó tagokat (pl. *Kakas-domb*, de *Kakasdombi körút*, *Bocskoros-kút*, de *Bocskoroskúti utca*). A különírt előtagok az utcanévben is megtartják kis vagy nagy kezdőbetűjüket, attól függően, hogy a nevet alkotó szó tulajdonnév vagy köznéve (*Öt Pacsirta* 'egy vendéglő' > *Öt Pacsirta utca*, *szabad sajtó* 'fogalom' > *Szabad sajtó utca*, *Lázár deák* > *Lázár deák utca*).

3. A közterületi jelleget tükröző alaptag (utca, tér, park, köz, lépcső, híd stb.) mindig külön írva és kisbetűvel követi az előtagot (*Sólyom lépcső*, *Bibó István park*, *Beszédes József híd*).